

Toewijding van het leven

Markus 12.38–44

Rev Dr Jos M. Strengholt

Heliopolis 2015; Arnhem-Nijmegen 2018

De Bijbel is een boek dat geschreven is door geletterde mannen. Je zou kunnen zeggen dat zij de invloedrijke elite van hun tijd waren. Er zijn mensen die denken dat godsdienst het resultaat is van machtige mannen die een beeld van God creëren om hun eigen macht in stand te houden.

Maar wat lezen we vandaag in het oudtestamentische verhaal? Het ging over Ruth. Boaz, een Joodse man, nam deze arme buitenlandse vluchteling onder zijn bescherming.

En in de evangeliëlezing zien we Jezus een arme weduwe prijzen, die God diende met de weinige middelen die zij had.

In beide verhalen is duidelijk dat God juist mensen uitkiest die zwak en arm zijn – in beide gevallen vrouwen. We zijn zo vertrouwd geraakt met deze verhalen dat we bijna vergeten hoe verbazingwekkend ze eigenlijk zijn. Onze Heilige Schrift spreekt het idee dat ons geloof bedoeld zou zijn om de macht van mannen in stand te houden, op een radicale manier tegen.

In de evangeliëlezing van vandaag bevindt Jezus zich in de Joodse tempel in Jeruzalem. Hij spreekt over twee zaken: over de Joodse leiders en over de arme weduwe die twee kleine muntjes in de offerkist werpt.

Uit wat Jezus hier leert, kunnen we belangrijke lessen voor ons leven trekken. Zijn boodschap is krachtig en verdient het om ter harte genomen te worden.

1. Leiders

Jezus begint met Zijn discipelen te waarschuwen voor de schriftgeleerden. Dat waren de kenners van de Joodse godsdienstige wetten, de theologen van die tijd.

Natuurlijk waren sommigen van hen goede, eerlijke en godvrezende mensen. Maar velen waren meer geïnteresseerd in hun eigen voordeel dan in het hoeden van het volk. Hun eigen belangen stonden altijd voorop.

Zie hoe Jezus hen beschrijft in Markus 12.38-39:

Pas op voor de schriftgeleerden, die graag in lange kleren lopen, begroet willen worden op de markten, de voorste zetels in de synagogen willen hebben en de ereplaatsen tijdens de maaltijden.

Is het verkeerd als een kerkelijk leider een lang gewaad draagt? Is het verkeerd om op de markt begroet te worden? Is het verkeerd als mensen je een ereplaats geven? Nee, op zichzelf niet.

Maar Jezus bekritiseert deze leiders omdat zij uit zijn op eer. Het verlangen naar eer, macht en aanzien kan gemakkelijk de geest van nederige dienstbaarheid bederven, terwijl juist die dienstbaarheid het hart van ons christelijk geloof behoort te zijn.

Het verlangen naar eer en macht, om de belangrijkste te zijn, is ook de oorzaak van veel oorlogen. Ik heb nog nooit gehoord dat oorlogen begonnen zijn door arme mensen of door vrouwen.

De schriftgeleerden in dit evangelieverhaal waren hun belangrijkste taak als leraren van de wet uit het oog verloren. Ze genoten vooral van de voordelen die hun positie hun opleverde. Die houding veroordeelt Jezus.

De vraag draait hier om prioriteiten en motieven. Jezus waarschuwt ook omdat deze theologen "voor de schijn" lange gebeden uitspreken.

Er is niets mis met lang bidden, vooral niet wanneer je alleen bent. In het openbaar is het meestal geen goed idee – mensen vallen er gemakkelijk bij in slaap.

Maar deze Joodse theologen stonden zichtbaar in de tempel lange persoonlijke gebeden te bidden, zodat iedereen hen kon zien. De mensen zouden dan zeggen: "Wat is dat toch een geestelijk mens; hij bidt al zo lang!"

Wij als christenen moeten steeds opnieuw ons hart onderzoeken waarom wij doen wat wij doen. We moeten allemaal naar onszelf kijken en onze motieven bevragen. Doen wij wat wij doen voor God? Of om rijk te worden, beroemd te zijn of gerespecteerd te worden? Of dient het werkelijk datgene wat God verlangt: liefde, blijdschap en vrede?

Jezus zegt ook dat deze godsdienstige leiders "de huizen van de weduwen verslinden". Dat is volstrekt verkeerd.

Als leiders in Gods gemeente hadden zij moeten leven om God en de armen te dienen. In plaats daarvan gingen zij de huizen van weduwen binnen en leefden zij van hen. Zij vroegen hun geld, zij persten de armen uit, en wie weet wat deze mannen verder nog deden in de huizen van die weduwen.

Weduwen uitbuiten om wat geld van hen los te krijgen is bijzonder ernstig, omdat weduwen kwetsbaar zijn. Het is moeilijk voor hen om "nee" te zeggen wanneer een leider van de tempel geld komt vragen. Hoe zou zij dat kunnen weigeren?

Niets maakte Jezus bozer dan het uitbuiten van armen. Daarom gebruikt Hij zulke krachtige woorden: "Zij zullen een des te zwaarder oordeel ontvangen." (Markus 12.40)

Daarom moeten wij, zowel als leiders als christenen in het algemeen, buitengewoon voorzichtig zijn. Wat is onze motivatie? Hoe behandelen wij de armen en de zwakken? Kwetsbare mensen manipuleren is schandelijk.

2. Arme weduwen

De schriftgeleerden, deze Joodse godsdienstige leiders, waren niet bereid hun leven te geven voor de mensen die zij dienden. Zij gebruikten juist de mensen die zij moesten dienen voor hun eigen voordeel.

Als leiders hadden zij trouwe beheerders moeten zijn van alles wat God hun had toevertrouwd, zelfs van de mensen die Hij onder hun zorg had geplaatst. Maar daarin faalden zij.

Dan ziet Jezus een van deze arme weduwen in de tempel al haar geld in de offerkist werpen. Zij geeft alles wat zij heeft vrijwillig aan God.

Sommige rijke mensen gaven grote bedragen. Maar als je miljoenen bezit, wat betekent het dan om veel te geven?

Deze arme weduwe had nog maar twee muntjes over, en zij gaf alles aan God. Zij offerde haar leven aan God. Zij was een voorbeeldige beheerder van wat God haar had gegeven.

Deze arme weduwe vormt een scherp contrast met de schriftgeleerden. Jezus wijst de zelfzuchtige schriftgeleerden af en omarmt de zelfopofferende weduwe. Wanneer wij hetzelfde doen, volgen wij Jezus. Zo bevorderen wij ook rechtvaardigheid en vrede. De beste manier om een vreedzame samenleving en een vreedzame wereld op te bouwen, is steeds de kant te kiezen van hen die onderdrukt worden.

Jezus zag de arme vrouw terwijl zij zich op de voorhof van de vrouwen in de tempel bevond. We weten dat daar dertien offerkisten stonden. Ze werden "trompetten" genoemd, omdat ze de vorm van een trompet hadden: breed aan de bovenkant en smal aan de onderkant, zodat het geld in een kist viel.

Deze dertien offerkisten waren bestemd voor verschillende onderdelen van de tempeldienst. Geld uit de ene kist werd gebruikt voor het kopen van hout voor het altaar. Een andere was bestemd voor de armen. Weer een andere voor offerdieren en een andere voor het onderhoud van de tempel.

Het geld werd gebruikt voor precies het doel waarvoor de gever het had bestemd.

De weduwe had twee muntjes over. Deze muntjes werden *lepta* genoemd, wat "dunne muntjes" betekent, omdat het de kleinste munten in het Romeinse Rijk waren.

Wie een hele dag werkte – bijvoorbeeld op het land of als schoonmaker – verdiende één denarius. Eén denarius was vierenzestig lepta waard. Eén lepton vertegenwoordigde dus ongeveer tien minuten loon. Niet veel.

De arme weduwe gaf het loon van ongeveer twintig minuten werk – alles wat zij nog bezat. Misschien zouden wij zeggen: een briefje van vijf euro. En Jezus prijst haar daarvoor. Voor haar was dit veel geld; zij had er brood van kunnen kopen. Maar zij gaf alles aan God.

Haar gave was kostbaar vanwege haar verlangen zich volledig aan God te geven. Niet het bedrag is doorslaggevend, maar het hart.

Jezus ontmoedigt rijke mensen niet om grote bedragen te geven. Dat is goed, want de tempel had die middelen nodig.

Net zoals ook uw gemeente uw steun nodig heeft.

Wij kunnen veel leren van deze arme weduwe. Zij was de heldin van Jezus. Maar wat leren wij van haar?

Wij leren dat onze gaven voor onszelf weinig geestelijke waarde hebben wanneer wij het geven financieel helemaal niet voelen.

Wat Jezus' aandacht en bewondering trok, was dat deze arme weduwe alles gaf. Zij gaf haar leven aan God. Haar twee lepta waren geen fooi, maar een offer. En God vraagt ook van ons offers.

Jezus heeft Zichzelf voor ons geofferd. Hoe reageren wij daarop? Met een fooi?

In Gods ogen ligt de waarde van onze gaven en giften veel meer in een oprechte gezindheid en vrijgevigheid dan in de hoeveelheid die wij geven. Geef Hem wat u kunt geven. De waarde ligt niet in de grootte van de gift, maar in de bedoeling waarmee u geeft en in de vraag of het u werkelijk iets kost.

3. Toewijding

Met ons geld kunnen wij geen vergeving of Gods zegen kopen. Johannes Chrysostomus, een van de kerkvaders, zei in een van zijn preken:

Als geld zulke dingen kon kopen, dan zou de vrouw die twee kleine koperen muntjes gaf, niets bijzonders ontvangen hebben. Maar omdat niet haar geld, maar haar gezindheid doorslaggevend was, ontving zij alles, omdat zij een standvastig geloof liet zien.

Hoe wij met geld omgaan, laat zien hoe ons hart is. Wat wij met ons geld doen, brengt onze diepste waarden aan het licht – ja, zelfs onze kijk op God. Het laat onze liefde voor God en voor mensen zien.

Het kan pijnlijk zijn om onze liefde voor geld onder een vergrootglas te leggen. Wat voor beheerders zijn wij? Alles wat wij bezitten komt van God. Wat doen wij met ons leven, onze tijd, ons geld en met de mensen die God aan onze zorg heeft toevertrouwd?

De Joodse leiders – en ook wij als kerkelijke leiders – worden door God veroordeeld wanneer wij vooral voor onszelf leven en ons niet werkelijk aan God en Zijn volk toewijden. Leiders moeten zichzelf aan God geven en de mensen of hun geld niet misbruiken voor eigen voordeel.

Stel u voor: deze Joodse leiders, die zelf genoeg geld hadden, persten zelfs geld af van arme weduwen. Zij gingen naar hun huizen en zeiden: "De tempel heeft uw geld nodig. God zal u zegenen als u geeft." Zulke arme vrouwen durfden niet te weigeren en gaven omdat zij zich gedwongen voelden.

Als wij geld aan de kerk geven omdat het van ons wordt afgedwongen, heeft dat ons dan geestelijk voordeel? Niet echt. Dan geven wij immers niet vanuit de bedoeling God te dienen.

De arme weduwe wordt door Jezus geprezen omdat zij vrijwillig aan God gaf en alles gaf wat zij bezat. Dat is ware dienst aan God.

In haar armoede diende zij God door haar geld weg te geven. Had zij dat niet gedaan, dan zou zij geen voorbeeld van dienstbaarheid zijn geweest. Ook mensen die weinig hebben, moeten dus beslissen: "Wat doe ik met het geld dat ik heb? Leef ik voor mijzelf of voor God?"

Wij zijn allemaal geroepen God te dienen met alles wat wij hebben. Kerkelijke leiders moeten altijd een voorbeeld zijn in geven en in het dienen van de gemeente, niet in het uitbuiten van de gemeente.

Gemeenteleden hebben bovendien het recht om er zeker van te zijn dat het geld dat zij aan de kerk geven ook werkelijk wordt besteed aan het doel waarvoor zij het hebben gegeven. Het mag niet voor andere doeleinden worden gebruikt. U mag eisen dat daar duidelijkheid over bestaat.

Daarom hebben wij in de kerk strikte regels nodig voor het beheer van geld. Ik wil niet beschuldigd worden van misbruik van financiële middelen. En u hebt het recht te weten dat daarvan geen sprake is.

Wij zijn samen toegewijd aan God, maar wij moeten ons ook inzetten om te doen wat goed is in de ogen van de mensen. Daarom hebben wij een accountant en worden de financiën van onze gemeente ook door onafhankelijke personen gecontroleerd.

Conclusie

Laat ik afsluiten.

Wij zullen andere mensen niet misbruiken voor ons eigen voordeel. Wij willen leven om God te dienen en om anderen te dienen. Wij steunen de armen en kiezen de kant van de kwetsbaren. Die keuze behaagt God en is tot welzijn van alle mensen. Zij draagt bij aan het bewaren van de vrede.

Wat wij doen met onze tijd, ons geld en ons leven is van beslissend belang voor onze persoonlijke relatie met God. Gierig zijn terwijl anderen gebrek lijden, staat haaks op de manier waarop God wil dat wij leven. Laten wij vrijgevig zijn, geven en blijven geven, totdat het ons werkelijk iets kost. En overweeg ook of u uw eigen gemeente misschien nog iets meer kunt ondersteunen.

Laten wij trouwe beheerders zijn van alles wat God ons heeft gegeven: van ons leven, onze tijd, onze verantwoordelijkheden en ons geld. God heeft ons zo overvloedig gezegend. Goede beheerders zorgen ervoor dat iedereen voldoende heeft. Wanneer wij ons leven investeren in het zoeken van het welzijn van anderen, doen wij het beste wat wij kunnen om liefde, blijdschap en vrede voor alle mensen te bevorderen.

+ In de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest. Amen.